

Ս Ի Ո Ն

ԺԶ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1942

ՆՈՅՆԵՐԵՐ - ԴԵԿՏԵՄԵՐ

ԹԻԻ 11-12

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՏԱՅԻ ՄԸՆ ԱԼ

Չորրորդ Նոր Տարին է որ կը դիմաւորենք արիւնի և հրդեհի հեռապատկերներուն դիմաց և անոնց մղձաւանջին մէջ: Գեռ երէկ մուլթ և անատոյգ էր աշխարհի ճակատագիրը, այսօր՝ գալիք լաւ օրերու յոյսը աւելի մօտ կը թուի իրականութեան, ինչ որ ալ ըլլան խորտակման և արիւնի ու ժերուն ծաւալն ու քանակը: Ապագան Աստուծոյ ձեռքին մէջ է, չենք գիտեր թէ ինչ անակնկալներ կրնանք դիմաւորել տակաւին, սակայն կրնանք այլևս հաւատալ թէ մօտն ենք բացուող դուռներուն. և այս մտածումը Նոր Տարուան մը սեմէն ներս՝ կ'աւելնէ կարծես դժնդակ անցեալը, վասնզի արդարութիւնն ու ազատութիւնը, բարիին ու չարին հակամարտութեան հանդէսին ընդմէջէն կը փորձեն իրենց ոյժը, և կեանքեր արժող գոհողութիւններով կը հիմնեն իրենց թազաւորութիւնը: Այս ըմբռնումին առջև կ'աղուորնայ կռուին զազափարը, վասնզի խաղաղութեան մտածումին երկունքն է ան:

Աշխարհը այլևս մօտ է հաւատալու թէ անարիւն պատերազմը, այսինքն կենդանի խաղաղութիւնը երկնող տրամադրութիւնները կ'աւելնան, որքան ծաւալուն դառնան պատերազմին նախճիրները. ու անսովոր համեմատութեամբ հետզհետէ կ'աճի թիւը անոնց, որոնց մէջ կ'ապրի եղբայրութեան և արդարութեան երազը: Ժամանակին նշանն է այս, և աննշան չէ սփոփանքը զոր կ'ուսնենան մեր սիրտերը, հակառակ արծարծուող խորոյկներուն և հոսող արիւնին:

Աշխարհը լաւէն լաւազոյնին կ'ընթանայ, ինչ որ ալ ըլլան ժամանակին չարիքները: Մարդկային քաղաքակրթութիւնը ապացոյց է ատոր, և անով միայն պայմանաւոր են յոյսերն ու յառաջդիմութիւնները մարդկութեան: Գետի երեսին տատանող տաշեղները դիտելու ատեն, մեզի այնպէս կը թուի թէ գետը դէպի ետ կ'ընթանայ. այնպէս ալ երբ անցքերն ու դէպքերը ժամանակի մէջ կ'ապրի ետ կ'ընթանայ. այնպէս ալ երբ անցքերն ու դէպքերը խորհելու յաճախ կ'զգայնենք, անշատաբար դիտելով զանոնք, կը փորձուինք խորհելու յաճախ թէ աշխարհը ետ կ'երթայ: Սակայն այդկերպ պիտի չթուէին իրողութիւնները, եթէ իրենց ընդհանուր յարաբերութիւններուն մէջ առած դիտէինք ժամանակի մեծ շարժումները:

Որքան ալ դառն ըլլան իրականութիւնները, և դժնդակ՝ պայմանները, առօրեայէն անդին մտածող հոգիներուն մէջ չի մեռնիր լաւագոյնին յոյսը։ Ամանորը յոյսին տօնն է, անոր համար տօնն է նաև կեանքին և անոր նորոգուած ըմբռնումին։ Իսկ ծնունդը՝ որ այդ նորոգուած ժամանակին մէջ կը նորոգէ առաւելապէս կեանքին ըմբռնումը, մարդկային ճակատագրին կրած մեծագոյն յեղաշրջումին յիշատակն է և անոր պայծառ զիտակցութիւնը։

Արիւնի և կրակի հանդէսները մղձաւանջներու նման կուգան ու կ'անցնին, բայց աշխարհը ամէն տարի դէպի մտուրը կը դառնայ, վերածնութեան այդ մտածումին մէջ վերստին նորոգելու ինքզինքը, մարդկային քաղաքակրթութեան և կատարելագործման ճամբուն վրայ։

Այս ընդհանուր և սփոփարար մտածումներուն մէջ, միխթարական է մանաւանդ հայ ժողովուրդին վիճակը այս տխուր օրերու ընդմէջէն. երբ աւելի հզօր ու պաշտպանուած ժողովուրդները շատ սուղ կը վճարեն ազատութեան և խաղաղութեան իրենց տուրքը, մեր ժողովուրդը արտասահմանի մէջ դեռ հեռու կը մնայ կրակի գիծերէն, վտանգուած չէ տակաւին իր նիւթական զոյւթիւնը, և այս մեծագոյն սփոփանքն է զոր անձնիւր հայը ունի չորրորդ Նոր Տարուայ արիւնոտ սեմին։ Բացի անշուշտ՝ մեր հեռաւոր հայրենիքէն որ Խորհրդային մեծ Միութեան կողքին իր գոյութեան դժնդակ կռիւը կը մղէ՝ հաւատարիմ իր կապոյտ երազին և կարմիր ճակատագրին։

Ընդհանուր աշխարհը տազնապեցնող աղէտներուն մէջ մեր անցնող տարին հակառակ տնտեսական դժնդակ պայմաններու՝ եղաւ տանելի։ Աղէկ կամ գէշ՝ ապրեցանք և կը շարունակենք ապրիլ. չկասեցաւ կրթական զօրծը, չլռեց մեր հայրերու Աստուծոյն և սրբութիւններուն ալելուն, և չմեռաւ յոյսը իր ապագային, հակառակ կեանքի տխուր հեռապատկերներուն։

Սիւրիա, որ ամենէն ուշագրաւ հայ զաղութն է՝ այսօր աւելի բախտաւոր է քան ինչ որ էր անցած ամաւերջին։ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան ընտրութիւնը որ անցնող շրջանի օրակարգը եղաւ, թերևս հեռու չէ իր իրականացումը գտնելէ։

Պաղեստինի, Եգիպտոսի, Իրաքի և Պարսկաստանի մէջ ցարդ մտահոգիչ պարագաներ տեղի չունեցան, հակառակ տնտեսական ծանր պայմաններու, որոնց ամենէն աւելի ենթարկուածներէն ենք, բայց կը շարունակենք ապրիլ։

Ամերիկայի հայութիւնը աւելի քան ապահով է, չնորհիւ իր միջավայրի բարիքներուն. նոյնը կարելի է ըսել այժմ Թուրքիոյ հայութեան համար։ Նուազ բախտաւոր կը մնան Եւրոպայի մեր զաղութները, որոնք աւելի խոշոր չափով կը բաժնեն արհաւիրքը որ քաղաքակրթ այս երկրամասին է վիճակուած այսօր։

Ինչ որ ալ ըլլան սակայն ժամանակի բերումը և կեանքի պայմանները մեր աշխարհի արեւին տակ, 1943ը Նոր Տարի մըն է ամէնուս համար՝ և նորոգութեան յոյսեր կը ներշնչէ մեզի։ Սակայն պէտք չունինք խաբուելու վերահաս ամանորի մը առեւեկով նորութենէն, երբ զիտենք թէ անցնող տարիներուն է որ կը պարտինք մեր կեանքն ու արժէքը։ Այսպէս է կեանքը. մեր անհատական և ընկերային արժէքները և ազնուագոյն տարրերը կազմուած են տարիներ-

րու և նոյնիսի դարերու վաղնջական տրւչութիւններով, և ոչ ոք պիտի ուզէր մոռնալ այդ ամէնը՝ նորին կեդաւարծ առաւելութիւններով, որոնք տակաւ կը սպառնան ընդոսնել ու վատնել մեր տոհմային այնքան չքնաղ ժառանգութիւնը :

Օտար երկիրներու տակ՝ մեզի ընծայաբերուած նորութիւնները — ազգային տեսակէտէն դիտելով — աղէտաւոր մոռացումի մը հարկը կը դնեն մեր հին կեանքին ու պատմութեան, մեր աւանդութիւններուն, մեր լեզուին եւ մեր բոլոր սրբութիւններուն վրայ. եթէ ասոնք սերունդէ սերունդ անադարտ չպահուին մեր մէջ իբրև թումբեր՝ նոր և երջանիկ համարուած տարիներու ողողումին դէմ, կորսուելու սահմանուած ենք :

Տեղատարաւ անձրկներ, սառտկաշունչ հովեր և արևի ճառագայթներ փոխն ի փոխ բնութեան վերընծիւղումը եւ կենսունակութիւնը կ'ապահովեն. նոյնպէս տարիներու բերած ցաւերն ու վայելքները, շահերն ու կորուստները իբր փորձառութիւններ, կը պայմանաւորեն մարդկային կեանքի ընթացքը : Ինչ որ ալ ըլլայ՝ նոր տարիներու խոստումը, մեզի կը մնայ հաշուել թէ մեկնող տարուան ընթացքին ի՞նչ չափերով իրագործեցինք մեր պարտականութիւնները՝ մեր անձին, մեր զործին, մեր ժողովուրդին և մարդկութեան նկատմամբ :

Յառաջդիմութիւնը օրէնքն է տիեզերքին և մարդկային պատմութեան, ինչպէս նաև մեր անհատական կեանքին : Եթէ տարիները որոնք կը լեցնեն մեր կեանքը, չեն լայնցներ մեր մտքին հորիզոնը, չեն ճոխացներ մեր բարոյական ոյժերու մթերքը, չեն յատկեր մեր հոգեկան տեսիլները, չեն խորունկցներ հիմերը մեր հաւատքին, և յղկեր երեսները մեր նկարագրին, վերջապէս աւելի մօտ չեն բերեր զմեզ մեր սուրբ մտաւիպարին, կը կորսնցնեն նորութեան իրենց հրապոյրն ու արժէքը, վասնզի ոչ մէկ բան կը նորոգեն մեր մէջ և ոչինչ կը խոստանան մեզի : Նոր Տարին նորոգութեան, յոյսի և խոստումի խորհրդանիշն է, այդ մտածումով կը կենան իր սեմին երջանիկն ու դժբախտը, մանուկն ու ծերը, թաւալող ու կրկնող ժամանակի ընդմէջէն :

Ամանորի սեմին, այս գիտակցութիւնը կը մօղթենք բովանդակ հայութեան, մանաւանդ այս սև օրերու ընդմէջէն, փրկելու համար մեր նախահայրերու պատիւը, մեր զոհերուն հաւատքը և մեր բոլոր զոհողութիւններուն զերազանց արդիւնքը, որոնք պէտք չէ տժգունին նորամուտ ժամանակներէն, հակառակ այս վերջիններու նորութեան և բարիքին :

ԽՄԲ.

